

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC INSTRUMENTS TO STIMULATE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

У статті досліджено сучасні проблеми управління інноваційним розвитком підприємств. Визначено основні групи чинників, що перешкоджають розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва. Запропоновано концептуальну модель інноваційно орієнтованого розвитку підприємства, в основі якої – вертикальна інноваційна система та горизонтальна взаємодія суб'єктів ринку. Особливу увагу приділено характеристичі організаційно-економічних інструментів стимулювання інноваційного розвитку, ефективність яких може бути оцінена за впливом на інноваційну активність підприємства, а отже, і на його інноваційний розвиток. Серед організаційно-економічних інструментів стимулювання інноваційного розвитку виділено інструменти розвитку людського капіталу, інструменти управління корпоративним зростанням, фінансово-економічні інструменти управління, інструменти управління науково-технічним потенціалом підприємства.

Ключові слова: модель інноваційно орієнтованого розвитку, стимулювання попиту на інновації, організаційно-економічні інструменти, комерціалізація інновацій, трансфер технологій.

В статье исследованы современные проблемы управления инновационным раз-

витиём предприятий. Определены основные группы факторов, препятствующих развитию инновационной деятельности субъектов предпринимательства. Предложена концептуальная модель инновационно ориентированного развития предприятия, в основе которой – вертикальная инновационная система и горизонтальная взаимодействие субъектов рынка. Особое внимание уделено характеристике организационно-экономических инструментов стимулирования инновационного развития, эффективность которых может быть оценена по их влиянию на инновационную активность предприятия, а, следовательно, и на его инновационное развитие. Среди организационно-экономических инструментов стимулирования инновационного развития выделены инструменты развития человеческого капитала, инструменты управления корпоративным ростом, финансово-экономические инструменты управления, инструменты управления научно-техническим потенциалом предприятия.

Ключевые слова: модель инновационно ориентированного развития, стимулирование спроса на инновации, организационно-экономические инструменты, коммерциализация инноваций, трансфер технологий.

УДК 658:330.341

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.46-13>

Водолазська О.А.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Vodolazska Oksana

Oles Honchar Dnipro National University

The paper studies the current problems of management of the innovative development of the enterprises. Attention is paid to the necessity of forming a set of organizational and economic instruments to stimulate targeted systematic innovative activity of enterprises within the framework of supporting a strategy for innovative development of the country. The main groups of factors that hinder the development of the innovative activity of business entities are identified. It is substantiated that in the context of the limitation of financial resources at all level of the economic system, state stimulation of the demand for innovations and creation of conditions for the development of the innovation market are top-priority tasks. In terms of the motivational component, such methods for stimulating demand for innovative products are intended to be divided into methods of compulsory motivation and methods of incentive motivation. The author proposes the conceptual model based on a vertical innovation system and horizontal interaction between market entities. Such an approach should guarantee an increase in the productivity of innovation activity through the intensification of technology transfers and the introduction of new business models aimed at commercializing the results of innovative research and developments. Particular attention is paid to the characteristics of organizational and economic instruments for stimulating innovative development whose effectiveness can be evaluated in terms of the impact on the innovative activity of the enterprise and, consequently, on its innovative development. Among the organizational and economic instruments for stimulating innovative development of the enterprise, the author marks the instruments for developing human capital, instruments for management of corporate growth, financial and economic management tools, instruments for management of technological capabilities of the enterprise. From a practical standpoint, that kind of division of tools of incentives into groups will improve the efficiency of managing innovation-oriented development that, as a result, contributes to improving the profitability and competitiveness of the enterprise.

Key words: model of innovation-oriented development, stimulating innovation demand, organizational-economic instruments, innovation commercialization, technology transfer.

Постановка проблеми. Стратегічною метою функціонування економіки України є перехід економічної системи на інноваційний шлях розвитку. Під інноваційним типом розвитку економічної системи розуміється цілеспрямований процес пошуку ідей, підготовки нововведень та їх реалізації, що дає змогу підвищувати ефективність основних учасників ринку: підприємствам – розвиватися і збільшувати свою ефективність, суспіль-

ству – збільшувати ступінь задоволення потреб, державі – підвищувати бюджетну ефективність і т. д. [4; 5]. Отже, активізація інноваційної діяльності підприємств є одним із вирішальних чинників їхнього успішного розвитку.

Але сьогодні в умовах кризової ситуації в українській економіці спостерігається спад виробництва продукції, зниження її конкурентоспроможності, незацікавленість основної маси

товаровиробників у провадженні інноваційних змін, а також відсутність цілісної державної політики щодо стратегії інноваційного розвитку. Усе це актуалізує необхідність наукового пошуку та обґрунтування теоретико-методичних засад управління інноваційно орієнтованим розвитком підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розгляду теоретичних і практичних питань щодо аналізу, систематизації та обґрунтування заходів стимулювання інноваційної діяльності підприємств, удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку приділяли увагу вітчизняні та закордонні вчені. Особливий інтерес у дослідженні даної теми був у науковців: Ю.М. Бажала, Т.І. Бухтіярової, В.М. Геєця, О.М. Грабчук, Т.В. Гринько, Г.В. Дубиніної, С.М. Ілляшенка, М.М. Кошлатої, В.Я. Плаксієнка, О.В. Савченко, В.П. Соловійова, Т.Б. Твердушки, Б. Твісса, Д.М. Черваньова, Й. Шумпетера та ін. У їхніх працях розглядаються теоретичні засади інновацій, висвітлено основні питання, що пов'язані з формуванням інфраструктури інноваційної діяльності, фінансуванням та стимулюванням інноваційних процесів, інноваційною політикою підприємств.

Але через складні політичні та економічні умови функціонування вітчизняних підприємств залишається відкритим питання формування комплексу дієвих та ефективних організаційно-економічних інструментів, здатних вивести країну на дійсно інноваційний шлях розвитку.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування комплексу організаційно-економічних інструментів стимулювання інноваційних змін для заохочення суб'єктів підприємництва до цілеспрямованого систематичного інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасні тенденції розвитку світової та української економік ставлять перед суб'єктами підприєм-

ництва нові завдання, вирішення яких повинно надати істотний поштовх прискоренню соціально-економічного розвитку України та забезпечити підвищення її міжнародної конкурентоспроможності. Для виконання відповідних завдань потрібна реалізація стратегічних напрямів інноваційного розвитку. Отже, підвищення ефективності роботи суб'єктів підприємництва має здійснюватися на основі цілеспрямованої систематичної інноваційної діяльності.

Якщо зважати на статистику інновацій в Україні, то можна констатувати деградацію інноваційних процесів, їх припинення аж до настання повної інноваційної паузи [2, с. 13].

Активізація інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва нині обмежується різними чинниками, які можна поєднати у дві основні групи: інституціональні та фінансово-економічні (табл. 1).

Зазначені чинники зумовлюють пошук такого комплексу організаційно-економічних інструментів стимулювання інноваційного розвитку, що заохочували б до активізації інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва і створювали умови для безперервного генерування та дифузії інновацій, залучаючи у процеси інноваційного розвитку значне число учасників. Ураховуючи стратегічний характер інноваційного розвитку для національної економіки, такий механізм повинен бути реалізований у системі державно-приватного партнерства [5, с. 161–162].

Міжнародні експерти концентрують увагу на тій обставині, що дуже часто, маючи багаті людські та технологічні ресурси, країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою не можуть скомбінувати їх в єдину інноваційну систему. Це явище експерти Світового банку називають «інноваційний парадокс». «Незважаючи на величезні потенційні інновації, країни, що розвиваються, набагато менше мають успіхів, вимірюваних за різними параметрами, ніж розвинені країни. Фірми та

Таблиця 1

Чинники, що перешкоджають розвитку інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва

Група чинників	Характеристика
Інституціональні	– відсутність ефективного господарського партнерства держави і приватного бізнесу, необхідного для організації фінансування інноваційної діяльності; – нерозвинена координація дій наукових і проектних установ, а також вузівської науки, що визначає відсутність комплексного підходу до вирішення завдань інноваційного розвитку; – відсутність можливостей трансферу технологій, комерціалізації результатів інноваційних досліджень та розробок
Фінансово-економічні	– недостатнє фінансування наукових розробок, що призводить до значного обмеження можливостей інноваційного розвитку; – застарілі методи оцінки ефективності проектних рішень, які базуються на мінімізації одноразових капітальних затрат, що перешкоджають упровадженню нових матеріалів і технологій; – наявність кадрового дефіциту фахівців із комерціалізації науково-технічних розробок та управління результатами інтелектуальної діяльності; – нерозвиненість дієвих фінансових механізмів зменшення інноваційних ризиків (венчурне фінансування, страхування ризиків)

Джерело: розроблено автором на основі [2; 5; 6]

уряди цих країн, схоже, втрачають мільярди доларів у сфері підвищення продуктивності та конкурентоспроможності», – говориться в дослідженні експертів Світового банку Хавієра Сірери і Віліама Мелони «Інноваційний парадокс» [8].

Однак наявних сьогодні структур, успадкованих від колишньої системи, явно недостатньо. Для створення сучасної інфраструктури інноваційної системи необхідні значні ресурси і послідовні зусилля як на мікро-, так і на макрорівні.

Під час розроблення стратегії інноваційного розвитку в Україні домінує підхід, за якого основна увага приділяється високотехнологічним галузям промисловості і науки, у першу чергу зосередженої в рамках Національної академії наук України, тобто система залишається жорсткою і вертикально орієнтованою.

Однак досвід показує, що горизонтальна взаємодія між економічними суб'єктами, що дає їм змогу швидко генерувати, освоювати і поширювати нові знання, доцільніше завдяки високому ступеню гнучкості й адаптивності. Тому більш прийнятним є подання інноваційної системи як сукупності взаємопов'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів (дрібні і великі компанії, університети, лабораторії, технопарки та інкубатори). Водночас інноваційна система – це комплекс інститутів правового, фінансового і соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають міцні національні корені, традиції, політичні та культурні особливості. Таким чином, вертикально орієнтована система стає гнучкою за рахунок розвитку горизонтальних зв'язків між її учасниками.

За даними результатів дослідження компанії General Electric, серед проблем ефективного інноваційного розвитку 88% опитаних указують на зростаючі складнощі у залученні венчурного капіталу, приватних і державних інвестицій; 77% – на зниження готовності йти на ризик [3]. Це також підтверджує той факт, що основними чинниками, які перешкоджають упровадженню інновацій на підприємствах, є недостатній обсяг фінансових ресурсів і незначний попит на інноваційні товари або послуги.

Отже, в умовах обмеженості фінансових ресурсів державне стимулювання має бути спрямоване на формування умов для розвитку ринку інновацій та стимулювання попиту на інноваційну продукцію.

На думку авторів [9; 10], попит є найголовнішим і найбільш ефективним інструментом (на відміну від субсидування), який може використовувати уряд для стимулювання інновацій.

За мотиваційним складником методи стимулювання попиту можна поділити на методи примусової мотивації і методи спонукальної мотивації. Так, серед методів примусової мотивації, що

мають на меті формування попиту на інновації, можна віднести прийняття директив, введення нових стандартів, правил, вимог і регламентів під час проектування підприємств і випуску продукції. Своєю чергою, до методів державного стимулювання розвитку попиту на інновації, заснованого на спонукальній мотивації, може бути віднесене державне замовлення, що є одним зі стратегічних інструментів стимулювання інновацій [10].

У цілому інструменти стимулювання інноваційної активності підприємств, що широко застосовуються у різних країнах, можна поділити на три групи за базисним процесом, що є носієм інструменту: інституційні (такі, що реалізуються на основі процесів трансформації старих суспільних інститутів); організаційно-економічні (такі, що реалізуються на основі існуючого організаційно-економічного механізму суспільства) та фінансові (такі, що реалізуються на основі існуючої системи розподільних та перерозподільних відносин у країні) [2, с. 12–13].

Науковці і практики зі всього світу докладають зусилля для того, щоб виявити чинники успіху інноваційної діяльності. Але висновки, отримані під час вивчення даної сфери, найчастіше виявляються парадоксальними. Так, наприклад, щорічне дослідження, проведене Strategy&, показує, що між витратами на НДДКР та прибутковістю інновацій немає кореляції [11]. Тобто те, як витрачаються фінансові ресурси, важливіше загальної суми витрат даних ресурсів. У зв'язку із цим особливу роль відіграє розроблення інноваційної стратегії компанії.

Отже, сьогодні на результативність інноваційної діяльності більшою мірою впливають організаційні чинники, у тому числі пов'язані з трансфером технологій та бізнес-моделями. Трансфер технологій проявляється у формі: передачі прав на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей; передачі результатів досліджень і розробок; передачі ноу-хау, угоди на передачу технологій; купівлі обладнання; прийому на роботу висококваліфікованих фахівців. Потреба в нових бізнес-моделях диктується необхідністю ефективною комерціалізації результатів НДДКР в умовах наростання глобалізації та відкритості зовнішнього середовища [5, с. 319–320].

Під інноваційним розвитком підприємства вважають процес функціонування підприємства, який зорієнтований на використання різних форм інновацій у виробничій, збутовій та комерційній діяльності задля підвищення прибутковості та конкурентоспроможності [4, с. 211].

Під системою управління інноваційним розвитком підприємства слід розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, що включає органи управління, цілі, принципи, функції, структури, ресурси, методи, технології, інструменти, що зна-

ходяться в певній послідовності та функціонують як єдине ціле й формують механізм впливу на підвищення інноваційної активності і розвитку людського капіталу [6].

Модель інноваційно орієнтованого розвитку включає: інноваційну систему, яка через організаційно-економічні інструменти інноваційного розвитку стимулює інноваційну активність підприємства, що сприяє його інноваційним змінам. Концептуально така модель представлена на рис. 1.

Докладно зупинимось на характеристиці організаційно-економічних інструментів інноваційного розвитку підприємства (рис. 2).

Розробленням інновацій на підприємствах займається персонал, що володіє певним рівнем розвитку людського капіталу, який із погляду якісних параметрів може забезпечити розвиток не тільки окремого підприємства, а й усієї галузі у цілому. Це визначає необхідність виділення в системі управління інноваційним розвитком підприємства блоку інструментів, спрямованих на підвищення рівня розвитку людського капіталу працівників [7, с. 50–51].

Основним інструментом впливу на людський капітал є державний бюджет, у рамках якого визначається політика фінансування освіти, охорони здоров'я, культури, науки, системи соціального страхування та соціального захисту. Крім того, ефективним інструментом залучення бізнесу до формування людського капіталу і створення сприятливих умов для його розвитку є механізм соціальної відповідальності бізнесу [7, с. 55].

Інструменти управління корпоративним зростанням є основним пріоритетом сучасних компаній, що динамічно розвиваються, та мають на меті утримання, зміцнення та підвищення конкурентних позицій на ринку. Довгострокова стратегія зростання компанії спрямована на розвиток діяльності та підвищення її ефективності, в першу чергу за рахунок ділової, у т. ч. й інноваційної, активності [5].

Фінансово-економічний механізм управління покликаний створювати такі економічні умови, які сприятимуть створенню достатніх фінансових ресурсів для підвищення ефективності виробни-

цтва, розвитку інноваційної діяльності, стимулювання модернізації діючих виробництв і т. д.

У межах цих інструментів слід виокремити такі групи заходів [5]:

- бюджетне фінансування: фінансування патентування розробок, створених за рахунок бюджету; державні премії на наукові дослідження і розробки; гранти на наукові дослідження і розробки; державне замовлення; непряме фінансування через державні та недержавні фонди;

- підтримка кредитування підприємства: гарантування кредитів під інноваційні проекти підприємствам; страхування ризиків під час виконання державних інноваційних проектів, контрактів і замовлень; кредитування підприємств, що займаються інноваційними розробками в рамках державного замовлення;

- податкові пільги: звільнення від податків частини прибутку підприємств, яка інвестується в інноваційні технології виробництва; податкові знижки підприємствам; вирахування частки приросту всіх витрат на НДДКР за останній рік із суми нарахованого платежу; надання безпроцентного податкового кредиту на результативні НДДКР; пільги з податку на майно організацій;

- створення і розвиток інфраструктури інноваційної діяльності: формування бізнес-інкубаторів, технопарків; формування венчурних фондів; формування структур, що забезпечують підтримку на різних стадіях інноваційного процесу;

- нормативно-правове регулювання інноваційної діяльності: формування стратегій інноваційного розвитку; законодавче закріплення умов для розвитку інноваційної діяльності.

Організація управління науково-технічним потенціалом підприємств являє собою процес впливу служб підприємства на результати інтелектуальної діяльності та об'єкти інтелектуальної власності, який повинен бути поєднаний в єдину мережу служб підприємства: продаж, фінанси, маркетинг, передача і комерціалізація технологій, експортний контроль. Реалізація науково-технічного потенціалу на підприємстві відбувається в рамках таких процесів, як:

- розроблення й освоєння нового продукту і/або якісна зміна в існуючому;

- освоєння нових технологій і методів закупівлі, виробництва та збуту продукту;

- освоєння нових ринків збуту;

- розвиток нових джерел залучення всіх видів ресурсів на підприємстві;

- розроблення, освоєння й упровадження нових методів і стандартів управління;

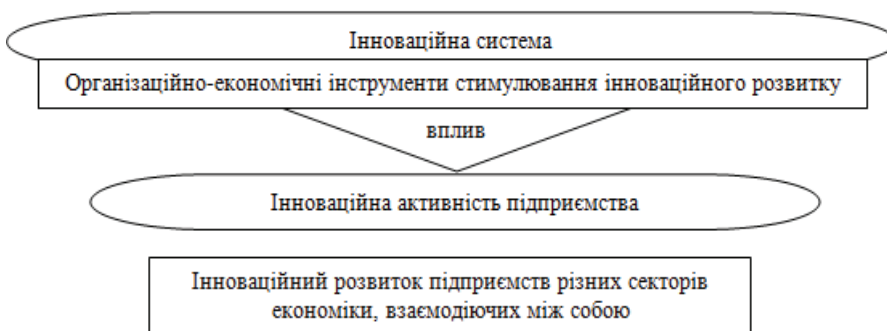

Рис. 1. Модель інноваційно орієнтованого розвитку підприємства

– реалізація нових форм взаємодії зі стейкхолдерами – постачальниками, споживачами, конкурентами, власниками, місцевою владою, державними органами та ін.

Підприємства, які вибрали інноваційний тип розвитку, можуть створювати і розвивати унікальні конкурентні переваги в силу того, що інноваційний процес – це комплексний і тривалий процес перетворення інноваційної ідеї на товар, який відбувається під впливом чисельних зовнішніх і внутрішніх чинників, які в той чи інший момент часу можуть стимулювати або гальмувати інноваційний розвиток підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. Результати дослідження засвідчили, що без регулярної модернізації виробництва, освоєння інноваційних та інформаційних технологій, застосування сучасних методів аналізу і моніторингу показників технічного й організаційного розвитку, впровадження високопродуктивного обладнання підприємствам неможливо забезпечити конкурентоспроможність продукції.

У сучасній економіці акцент із вартісних чинників, що стимулюють інноваційну активність, змістився на організаційні. Ефективні моделі трансферу технологій та бізнес-моделі їх комерціалізації дадуть змогу забезпечити випереджаюче зростання інноваційної активності.

Безумовно, у питаннях розроблення й упровадження організаційно-економічних механізмів управління інноваційним розвитком підприємств, відповідного інструментарію існує велика кількість проблем як теоретичного, так і практичного характеру, над вирішенням яких необхідно продовжувати роботу. Але практичне застосування представлених розробок може сприяти отриманню реальних результатів у питаннях розвитку інноваційної діяльності та поліпшення соціально-економічного становища країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бухтиярова Т.И., Дубинина А.В., Демьянов Д.Г. Элементы организационно-экономического механизма развития малого и среднего предпринимательства. *Региональная экономика: теория и практика*. 2014. № 35. С. 2–14.

2. Грабчук О.М., Плаксієнко В.Я. Інструменти інноваційної політики промислових підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 2. С. 11–15.

3. Исследование General Electric: Глобальный инновационный барометр 2012. *Центр гуманитарных технологий*. URL : <https://gtmarket.ru/news/corporate/2012/01/19/3908> (дата звернення: 28.10.2019).

4. Кошлата М.М. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 210–212.

5. Ринково орієнтоване управління інноваційним розвитком : монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Харків : Діса плюс, 2015. 448 с.

6. Савченко О.В., Соловійов В.П. Сутність та складові організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2635> (дата звернення: 28.10.2019).

7. Твердушка Т.Б. Удосконалення організаційного механізму стимулювання персоналу до створення інновацій на підприємстві. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 3/5(23). С. 50–55.

8. Cirera, Xavier, Maloney, William F. The innovation paradox : developing-country capabilities

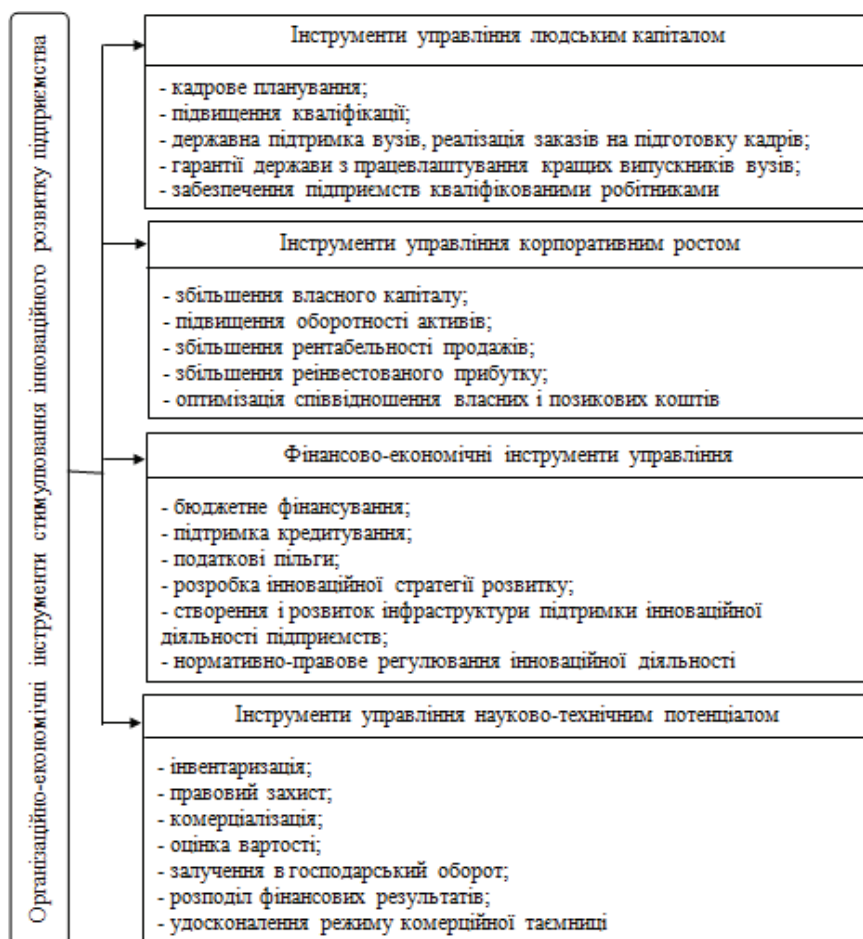

Рис. 2. Організаційно-економічні інструменти стимулювання інноваційного розвитку підприємства

and the unrealized promise of technological catch-up. Washington, D.C. : World Bank, 2017. 189 p.

9. Geroski P.A. Procurement policy as a tool of industrial policy. *International Review of Applied Economy*. 2010. Vol. 4. P. 182–198.

10. Palmberg C. The sources of innovations – looking beyond technological opportunities. *Economics of Innovation and New Technology*. 2004. Vol. 13(2). P. 183–197.

11. Tendayi Viki. Why Companies Must Align Innovation Strategy With Business Strategy. URL : <https://www.forbes.com/sites/tendayiviki/2017/06/12/why-companies-must-align-innovation-strategy-with-business-strategy/#42c74a0e44a5> (дата звернення: 30.08.2019).

REFERENCES:

1. Bukhtiyarova T. I., Dubynina A. V., Dem'yanov D. G. (2014) Elementy organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma razvitiya malogo i srednego predprinimatel'stva [Organization and economic mechanism of the development of small and medium enterprises]. *Regional economics: theory and practice*, no. 35, pp. 2-14.

2. Hrabchuk O. M., Plaksiienko V. Ya. (2017) Instrumenty innovatsiinoi polityky promyslovykh pidpriemstv [Instruments of innovation politics of industrial enterprises]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 2, pp. 11-15.

3. General Electric research: 2012 global innovation barometer. Center for Humanitarian Technologies. Available at: <https://gtmarket.ru/news/corporate/2012/01/19/3908> (accessed 28 October 2019).

4. Koshlata M. M. (2014) Teoretychni zasady upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpriemstv [Theoretical principles of management innovative development of enterprises]. *Scientific Bulletin of Kherson State University, Economic Sciences*, vol. 6, no. 2, pp. 210-212.

5. Illiashenko S. M. (ed.) (2015) Rynkovo-orientovane upravlinnia innovatsiinym rozvytkom [Market-oriented management of innovative development]. Kharkiv : Disa plus. (in Ukrainian)

6. Savchenko O. V., Soloviov V. P. (2013) Sutnist ta skladovi orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu stymuliuvannia innovatsiinoi diialnosti na pidpriemstvi [The essence and components of organizational-economic mechanism of fostering innovation in the enterprise]. *Efektivna ekonomika (electronic journal)*, no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2635> (accessed 28 October 2019).

7. Tverdushka T.B. (2015) Udoskonalennia orhanizatsiinoho mekhanizmu stymuliuvannia personalu do stvorennia innovatsii na pidpriemstvi [Perfection of organizational mechanism of employee incentive to creation of innovations in enterprises]. *Technology audit and production reserves*, no. 3/5 (23), pp. 50-55.

8. Cirera, Xavier, Maloney, William F. (2017) The innovation paradox : developing-country capabilities and the unrealized promise of technological catch-up. Washington, D.C. : World Bank.

9. Geroski P.A. (2010) Procurement policy as a tool of industrial policy. *International Review of Applied Economy*, vol. 4, pp. 182-198.

10. Palmberg C. (2004) The sources of innovations – looking beyond technological opportunities. *Economics of Innovation and New Technology*, vol. 13 (2), pp. 183-197.

11. Tendayi Viki. (2017) Why Companies Must Align Innovation Strategy With Business Strategy. Available at : <https://www.forbes.com/sites/tendayiviki/2017/06/12/why-companies-must-align-innovation-strategy-with-business-strategy/#42c74a0e44a5> (accessed 30 August 2019).